

Õigus ja Kohus

„Päewalehe“, „Ajaja“
ja „Koidu“ hinnata
:: :: eralifa :: ::

Ilmub 1 kord kuus

00 Õigusteadeusline ajakiri 00

Tegew tolmetaja
cand. jur. P. Ruubel

Nr. 5

Mai

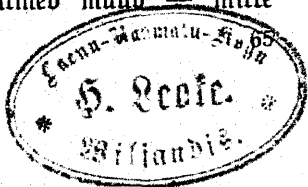
1914

Soome tööliste kaitseadus.

Soome uus rahwa-asemikkude kogu, nagu ta 1905. ja 1906. a. põhjusseaduse mõttuste järel üleüldise hääleõiguse põhjal sündis ja nagu ta 1907. a. esimest korda tõlise rahwa esitajana kokku tuli, hakkas sedamaid suure kiiruga tööle, et wananenud äraiganenud seaduste asemele uusi luua, mis moodsa seltskonna, s. o. praeguse aja sotsiaalse ühiskonna nõuetele kohasemad oleksid. Sest wanad seadused olid hoopis teistsugustele oludele tehtud. Müüid, kus ühiskond endisest raamist wälja on kaswanud, kus selle edenemine hoopis teist rada oli käima hakanud, mõisid wanad seadused ainult kitsust sünnitada. Sellepärast tuli neid uute läbi kõrwale saatma hakata.

Ra tööliste kaitse-wajadus on oma praeguses kujus uuemaaja sünnitus. Endistel aegadel, kus tööstust praegusel kujul weel ei tuntud, kus põlluharjmine ja käsitöö ühiskonna tegemuse peafaktorid olid, sai teistsuguse töölistekaitsega läbi. Uue töölistekaitse wajaduse tõi kapitalistiline tööstuseniis — wabrik ühes oma kaaslastega — enesega kaasa.

Kuna Soome töölistepartei hakatusest peale kõige suurema poliitikalise parteina rahwa-asemikkudekogusse ilmus, oli tal ka loomulikult sihtiks, sedamaid sotsiaalseadusi nõudma hakata. Uga mitmed muud — mitte

wähema tähtsusega seaduseplaanid, jagedad maapäema laialisaatmised ja nendele järgnewad uued walimised, mis 1911. a. iga aasta kordusid, wiiwitasid selle töö teokstegemist kuni 1909. aastani. Raugemale edasilükkamisele, nagu kodanlised parteid wägise tahtsid, pani töölistepartei südilt wastu, nii et seadus 1909. aastal wal-mis sai.

Nagu parlamentlises mõitluses tuttam, ei suutnud töölisteasemikud uut seadust töölistele mitte nõnda heaks mõidelda, nagu nad soowisid. Kodanline enamus pani rinna wastu, kinnitades ja hädaldades, Soome tööstus ei suuta nii suuri ohwrid kanda... See on kapitali wastus igal pool, kus tööline oma olukorda parandada ja oma olemist kindlustada püüiab. Aga et uue seadusega vähemalt sotsialseaduste andmisega ka Soomes algustki teha, pidid töölisteasemikud nii mitme halwendamisega leppima, mis kodanlise enamuse poolt seaduse sisse põt-miti, kuna sotsialdemokratide poolt soowitatud paran-dused hääletamisel läbi kukutati. Endid sellega tröös-tides, et uus seadus ikkagi omajagu kaitset enam annab kui wana, hääletasid ka töölisteasemikud wiimaks ta wastuwõtmise poolt, j. o. peale selle, kui nad kõik katsed seaduse üksikute punktide parandamiseks ära olid teinud.

Peale selle kui seadus rahwasaadikutekogu poolt lõ-pulikult oli wastu wõetud, algas kapitali seljatagune töö selle wastu. Sellest mitte küllalt, et ettemõtjate sõb-raline ajakirjandus näidata ja kinnitada püüdis, et uus seadus, kui see jõusse astub, Soome tööstust elukardeta-walt haawata, waid weel agaramalt tarwitati salateesid, et seadust jõusseastumast keelata. Ja kõige selle wastu-kihutuse tagajärjel oligi seadus nagu tinatuhka kadu-nud. Järelepärimiste peale kindlat wastust ei antud, et teada saada, kus seadus wiibib. Suba hakati tõsiselt kartma, et kapitalistidel tõeste korda on läinud, sea-dust kõrvaldada. Teadagi, et see tööliste organisatsioonides ja ajakirjanduses ikka ägedamine kõne alla tuli, et sea-duse wiibimise põhjuste üle awalikult aru päriti jne.

Nüüd, viimaks, siis aastat peale seaduse valmistamisest on ta Reisri poolt kinnitatud ja astub 1. jaan. 1916 jõusse. Sisu poolest on ta järgmine:

Seadus tööõnnetuste vastu kaitsmiseks.*)

§ 1.

Selle seaduse alla kuuluvad kõik allnimetatud töökohad ja ettevõtted, kus mõõraid tööabilisi tarvitatakse — peale ettevõtjate abikaasade ja laste, kes vanemate hoolekandmist maitsevad;

1) vabrikud, käsitöölise-ärid ja muud tööstuslised ärid ja töökohad linnades ja maal;

2) kiriku- ja vabrikute ehitustööd, nagu ka muud ehitused, ainult mitte need ühekordsed ehitused, mida maal elu- ja majapidamise otstarbel ehitatakse;

3) raudteed; uulitsaraudteede-, kanalite-, sadamate- ja sildade ehitamine, kui need vähemalt kuus meetrit pikad on;

4) põllutöö- ja selle abi- (kõrvalt-) tööndused, kui seal looduse jõul käitavaid masinaid tarvitatakse, kuid nõnda, et seal ainult 9. par. punkt 1. ja 10., 11., 12., 13., 14. ja 17. par. tähendatud määrusi tähele on pandud.

Seadusest puutumata jäävad niisugused maa käsitöö-ärid ja ettevõtted, kus harilikult vähem kolme töölisi töötavad ja kui seal muid looduse jõul liikuvaid masinaid ei tarvitata, kui ainult mitte üle poole hobuse jõulisi elektrimootoreid.

Walitsuse-, kogukondade- jne. sellekohased töösutused ja tööndused langewad selle seaduse alla, kuigi nende otstarbe eluülespidamise teenimine ei ole.

§ 2.

Töötegemise ruumid peawad nõnda suured olema, et iga töölise kohta, kes ruumis töötab, vähemalt 10 kantmeetrit õhuruumi tuleb.

*) Wsetus ammativaaralta suojelemisesta.

Nendes tööruumides, mis jeda seadust andes juba olemas on ja kui seal tarvilik mehanikaline õhupustus sisse on seatud, ja kui tööstuse ülemvalitsus töö iselaadi tähele pannes võimalikuks peab, lepitage 8 kantmeetriga tööliste kohta. wastasel korral nõudku tööstusevalitsus, et ruumid mitte pikema kui kahe aasta jooksul 1. punktis määratud nõude kohaseks muudetak.

§ 3.

Tööruumides valitsegu kord ja puhtus, kantagu hoolt tarviliku soendamise ja õhuhahetuse eest. Tekib tööajal ehk selle tagajärjel terwiskahjulikka ehk hädaohtlikka gaasid, auru või tolmu, tuleb mõjumate abinõude tarwituselewõtmist nõuda, mis need halbtused kõrwale toimetawad ja neid mitte tööruumidesse tungida ei lasa.

§ 4.

Kui tehtawa töö iselaad teifiti ei nõua, olgu hariplikult tööruumideks tarmitatawatel tubadel jne. niisugused aknad, kust päemawalgus otsekohe sisse pääseb. Tööruumid, iseäranis töömasinate ruumid ja põrandad olgu tarwilikult ja hästi walgustatud. Nõndasama olgu ka koridorid, trepid, kangialused ja muud kohad, kus töölistel käiwad ja olemad, nõnda hästi walgustatud, et töölistel puuduliku walgustuse pärast õnnetuste ohwriks ei jattu.

Niisugustes tööruumides ja -kohtadel, kus plahwatawat tolmu on ehk kus jehutumisi olla wõiks, tarwitagu ainult niisugust walgustust, mis plahwatust ei wõi tekitada.

§ 5.

Kus tööstuseinspektorid tarwilikuks tunnistawad, seal peawad ettewõtjad töökoha lähedale ehk selle juurde söögi-, pesemise- ja rieteruumid soetama, ja nõndasama määrab ka inspektor, millal niisugune ruum naistöolistel jaoks eraldi tuleb soetada. See ruum peab puhast ja tarwilikult soendatud olema, nõndasama tuleb õhuhahetuse eest hoolt kanda. Kus asjaolud nõuawad, tuleb selle eest hoolt kanda, et töölistel kaasatoodud ehk

järeletoodud sööki mõiksid soendada. Kraami- ja laagri-ruumidid ärgu tarmitatagu söögiruumideks.

Töölistel olgu tööpaigalt kõlblikku joogiwett igal ajal saada.

Tööpaigal olgu wäljakäigu kohtasid tarwilikul määral saadawal, kui töölisi mõlemist soost, siis naiste-rahwale eraldi.

§ 6.

Tööliste arwu silmas pidades olgu tööruumidel wäljapääsemise uksti küllalt lahedaks wäljapääsemiseks, ja need ukseid olgu wäljaspoole hõlpsaste amatamad.

Häda-uste peale asetatagu selged pealkirjad, ja kui need harilikult lukus peetakse, siis hoitagu wõti ukse kõrwal nähtawal paigal.

Mitmekordsete wabriku- ja tööhoonete juures, mis ettevõtja töölisele elamiseks on andnud, peab redelid ja muid tuleõnnetuste kordadel tarwilikka päästeabinõusid hõlpsaste leitamatel kohtadel tarbeks wõtta olema. Kus tööliste kaitse nõuab, olgu niisuguste ehituste trepid tulekindlalt ehitatud.

§ 7.

Niisugustes kohtades, kus karta on, et töölised allo kukkuda, ehk et neile ülevalt midagi kaela wõib kukkuda ja neid wigastada wõib, tuleb tarwilikkude kaitseabinõude eest hoolt kanda, mis hädaohu vastu sihitud on, nagu käsipuud treppide- ja ehitusetelingute juures, ümber pöranda- ja telingi-awauste, materjali üles- ja allatõmbamise kohtadel, nagu ka suurte weeastjate, wannide jne. ümber, mis oma koha, sügawuse wõi siju pärast töölisele hädaohklikud wõiwad olla.

§ 8.

Hisside ja igasugu muude tõstewärkide juures olgu selges kirjas lugeda, kui raskete koormate jaoks neid tarmitada wõib ja nende juures olgu kaitseabinõud waruks, et tõstewärki enese osad, ega ka juhtumisi allakukkuwad koorma osad alla ei saaks kukkuda. Töös-

tuse järelewaataja nõudel olgu hisjid jne. automatiliselt kinnikäidamate ustega.

§ 9.

Masinaid olgu nõnda paigutatud, et töölised võimalikult vähe nende liikuvate osadega ja nende jõu-
märkidega ühte puutuvad.

Töömashinatest eraldatud jõumasin olgu ise-ruumis ja abi- või tagavarakatel varuks, igal juhtumisel aga nõnda, et aurumasin ja plahwatuse-mootor igauks eriruumis aset leiab.

§ 10.

Hoorattad, hambarattad ja mashinate liikuvad osad, kus need töölistele hädaohtlikud võivad olla, olgu — töö otstarbet ja iselaadi silmas pidades — kastide sisse peidetud, ehk käsipuude või muude kaitse-abinõude varal kahjutaks tehtud.

Transmissioonid, rattarihmad ja köied, kui need töölistele hädaohtlikud võivad olla, tulevad otstarbekohaste kaitseabinõudega kahjutaks teha. Nõnda sama tuleb ka rihmade ja köite katkemise puhul tekkivate õnnetuste ärahoidmiseks kohaseid kaitseabinõusid tarvitada.

Elektrijõu traadid ja muud juhid olgu nõnda kaetud, et neist töölistele hädaohtu ei tuleks.

§ 11.

Enne transmissiooni käima panemist tuleb sellest kõigis ruumides, kuhu selle liikumine ulatab, töölistele tuttava signaaliga teadustada.

Tööruumidest, kus tarwis, tuleb kellasignal mashinaruumi seada ja igasse suuremasse tööruumi kohane sisse seade, et sealt otsekohe transmissiooni seisma võib panna, ilma et jõumashinat seisma tarvitseks panna.

§ 12.

Töömashinal peab kinnise rihmaratta kõrval lahtine ratas ja rihmahark, või mõni muu tarbekohane seade olema, mille abil töömashinat jõuandjast lahutada võib, ja, kus asjaolud mitte ei keela, niisugune seade, millega seda järsku seisma võib panna.

§ 13.

Töömashinaid ja transmiffioni määrida ja puhastada, rihmasid rataste peale panna ja ära võtta võib, kui iganes võimalik on, ainult mashina seisu ajal. Mashina käigu ajal ei tohi seda keegi muu inimene teha, kui see, kes selleks õppinud on ja ainult sellekohaste riistapuude abil.

§ 14.

Töölisi, keda hädahohtlikkude tööde juures tarvitatakse, tuleb enne hästi õpetada, et nad teaksid, kudas õnnetusi ära hoida.

Iseäranis hädahohtlikkudel kohtadel ja mashinate juures peavad seletusekirjad näha olema, mis töölisi õnnetuste ärahoidmise abinõude tarvitamist õpetavad.

§ 15.

Igalühel, kes wabrikut või töökoda ehitada ehk uuendada tahab, on õigus, ehituse-plaanisid ja seletusi tööstuseülemaatuse ametikohale ette panna ja selle kohta otsust nõuda, kas kawatsetud ehitused, olgu nad uued või wanade täiendamise-ehitused, on seadustes ülespandud määruste kohased. Tööstuse ülemaatuse amet on kohustatud selle peale wiibimata wastust andma, ja, kui ta plaanissetud ehitusi niisugusel kujul mitte kohasteks ei pea, selgeste näitama ja juhutama, misjuures muutused ja täiendused tarwilikud on.

Niisugust tööstuse ülemaatuse-ameti otsust võib ka tööliste korteri ehituste ja muude tööliste jaoks määratud hoonete ehituste juures nõuda.

§ 16.

Wähemast kaks nädalat enne töö algust niisuguses asutuses, mis selle seaduse alla käib, peab ettemõtja sellest tööstusewalitsusele teada andma, nagu ka, kui mitut töölisi ta oma äris ligikaudu tahab tarvitada, kas ettemõttes lapsi, alaealisi töölisi ja naistöölisi tarvitada mõeldakse ja millal töö algab.

Nende ettemõtete poolt, mis selle seaduse jõusse astumisel juba käimas on, tuleb seesugune teadaandmine

hiljemalt ühe kuu jooksul peale seaduse jõusfeastumist
sisse anda.

Neid tööstuswalitsusele määratud teadaandmist
 võib ka linna magistratidele ja maal kroonu-nimis-
meestele ära anda, kes need teadaandmised õigele kohale
toimetawad.

§ 17.

Keiserliku senati asi on ära määrata, misjuguised
tööd (ammatit) ja tööharud iseäranis hädasohtlikud on
ja nende jaoks ning ka muidu selle seaduse jõusse as-
tumise juures tarwilikka juhtnõõrisid ette kirjutada,
nagu neid mõnesuguste tööde ja tööstuseharude juures
iseäraldi waja on.

§ 18.

Igas selle seaduse alla käimas tööpaigas olgu see
seadus nähtawasse kohta lugemiseks wälja pandud, üht-
lasi kohalise tööstuse inspektori ja selle abilise nime
ja adressiga.

§ 19.

Selle seaduse täitmise üle walwab — ülema tööstuse-
walitsuse ülewaatuse all — töökohtade ülewaatus (nagu
wabr.-inspektorid Wenemaal), sellekohaste eriseaduste
järele.

§ 20.

Karistus selle seaduse rikkumise pärast olgu raha-
trahw 2000 margani, kui üleüldised seadused raskemat
trahwi ei määra.

Kui seaduse rikkumise korral leitakse, et mitte töö-
andja selles süüdi ei ole, waid tema asemik, siis langeb
ka trahw ainult wiimase kanda.

§ 21.

See seadus astub jõusse teise aasta 1. jaanuaril
peale seaduse jõusse-astumise kuulutamist. Ühtlasi kao-
tab 1889. a. 15. aprillil tööstusetöölise õnnetuste kait-
seks antud seadus eelolema seaduse jõusseastumisega
maksuse.

Uhtaegu eelolema seadusega wõttis Soome maapäew ka teise, töölistele nõndasama tähtsa seaduse wastu, nimelt üleüldise tööseaduse (=Gewerbegesetz). Kuna eelolew seadus õnnetuste ärahoidmise ja termishoiu tehnikalisi abinõusid filmas peab, sisaldab tööseadus tööliste olemise kaitseks niisuguseid määrusi, mis teda ettemõtjate ilmapiirita kurnamiseasjaks ei pea saada laskma. Tööseadus käib tööaja pikkuse kohta, ta määrab öötöö piirid ära, määrab laste, alaealiste, noorte tööliste ja naisterahwa tööle teatavad piirid, keelab ehk piirab nende öötööd, seab palgamaksmise kohta teatavad piirid üles jne. — Nagu töölistes õnnetuste ärahoidmise seadust põnewusega ootasid, nõnda ootawad nad tööseaduse kinnitamist vähemalt niisama suure igatsusega. Uga selle seaduse saatusest ei ole senini mitte midagi kuulda. Ettemõtjate-kapitalistide tagasisurum wastutöö, mida me algul tundma õppisime, oli weel enam tööseaduse wastu sihitud. Nüüd jääb ära oodata, kas tööseadus ka sellel kujul kinnitust leiab, nagu ta 1909 maapäewa poolt wastu wõeti, wõi läheb ta wastaste soom täide — tööseadus jääb kinnitamata. Sellega oleksid kapitalistid — kui mitte muud, siis vähemalt a ega wõitnud.

M. M.

Uus seadus abielus olevate naisterahwaste liikide ja warandusliste õiguste, abikaasadade wastastikkuse ja lastesse puutuwa wahekorra kohta.

on walitsuse Seaduste ja Korralduste Kogus, 24. märtsil 1914 (nr. 76), awaldatud ja juba seaduslikusse jõusse astunud. Uus seadus ei too mitte põhjalikka muudatusi enesega kaasa, waid sisaldab ainult mõnesuguseid muudatusi ja täiendusi. Et sellel seadusel ka meie kohta oma tähtsus ei puudu, siis awaldame tema siinkohal ümberpanekus.

I. Sellekohaste seaduste muutmiseks ja täiendamiseks, Poola, Balti ja Besfarabia kubermangude iseäralisi seadusi mitte välja arvates, määrata:

1. Mehel olevad naisterahvad, olgugi alaealised, kes meestest lahus elavad, ei ole kohustatud oma meeste käest töösse tellimise, era- ja seltskondlikku teenistusesse ega ka õpeasutusesse astumise korral nõusolemist küsima.

2. Poolamaa kubermangudes võivad naisterahvad nendes nõudmisteasjades, mis eelmises (1.) punktis nimetatud lepingute ja vahekorradest tekivad, iseseisvalt, ilma meeste lubata kohtusse ilmuda.

3. Poolamaa kubermangudes on kõik, mis mehest lahus olev naine oma hoole ja waemaga teeninud, tema iseäraline omandus, mille kohta 1825. a. Tsivil Seadustekogu 192. ja 193. paragr. oma mõju kaotavad.

II. Tsivil Seadustekogus (Seadustek. X a. 1. j., 1900. a. väljaanne) järgmisi muudatusi teha:

1. Esimese raamatu esimese jaoskonna neljanda peatüki esimest jagu ja teise jaoskonna teise peatüki esimest jagu järgnewasifulistele paragr. 103¹, 106¹ ja 164¹ täiendada:

103¹. Ühe abikaasa nõudmisest kooselamise uueste jaluleseadmise kohta võib teine abikaasa lahti ütelda, kui kooselamine temale väljakannatamata on.

Kooselamine saab ühele abikaasale väljakannatamataks tunnistatud, kui teine abikaasa temaga või tema lastega toorelt ümber käib, teda raskest teotab ja üleüldse, kui ta abielu peakohustusi rikub, või abielust järgnewaid õigusi kurjaste tarmitab, autut ja kõlbluseta elu elab, ja ka sel korral, kui üks abikaasadest raskest waimuhaige või niisugust külgehakkawat ja wastikut haigust põeb, mis teise abikaasa või järestulewa soo elule ja termisele kardetawad on. Peale selle võib kooselamine naisele väljakannatamataks tunnistatud saada, kui temal niisugune haigus on, mille mõjul abielulise kooselamise edasi jätkamine tema elule või termisele kahjulik on.

106¹. Abikaasjade kooselamisest eraldamine neil juhtumistel, kui naisel mehe süü või haiguse pärast, või kui mehel naise haiguse (paragr. 103¹) pärast kooselamine võimata, ei wabasta meest naise toitmise ja üllespidamise kohustusest, kui naisele seda tarwis läheb. Mees saab naise üllespidamise kohustusest wabaks, kui kooselamine naise oma süü pärast (paragr. 103¹) võimata.

164¹. Lahuselamate abikaasjade laste kohta makswad paragr. 131² (1. ja 3. j., 1912. a. lisa j.) ja 131³ kuni 131⁶ (1912. a. lisa j.) järgmiste muudatustega: 1) teise abikaasa süü pärast tekkinud lahuselamise korral on süütu abikaasjal õigus nõuda, et kõik lapsed tema juurde jäetaks; 2) wanemate nõusolemise puudusel või kui käesolewas või ka paragr. 131² äratähendatud määrustest tarwilik kõrwale kalduda on, siis määrab kohus seda ära, mis sugusele wanemale alaealised lapsed jääwad, ja 3) kohus, kes sellekohase määruse teinud, kellele wanematest alaealised lapsed jääwad, võib, kui asjaolud ja laste kasud nõuawad, kokkusaamise abikaasjale teise abikaasa juurde jäetud lastega ära keelata. Kui kokkusaamise küsimus alles asja harutamise lõpul üles wõetakse, siis otsustab selle kohta kohalik rahus- või linnakohtunik või maoulem (земскія начальники).

2. Paragraf 2202 tuleb järgmiselt muudetult üles panna:

2202. Alaealised lapsed ei või mitte ilma wanemate või eestkostjate nõusolemiseta ja naised, meestega üheskoos elades, ilma meeste nõusolemiseta teenistusse palgatud saada.

III. Weksli Seaduse (Seaduskoogu XI k. 2. j., 1903. a. wäljanne) muutmiseks määrata:

Mehel olewad naisterahwad võiwad, ilma meeste nõusolemiseta wekslid wälja anda ja nende järele kohustusi oma peale wõtta, kui ka nad oma nimel kauplust ei pea.

Selle seadusemääruse tarwituselemõtmise juures Balti ja Besjarabia kubermangudes tuleb nendes maks-

wates tsiwilseadustes äratähendatud naise iseäralise wõi abikaasade ühise waranduse wastutuse kohta kohalisi määrusi tähele panna.

IV. Passiseaduse (Sead. R. XIV k., 1903. a. wäljaanne) muutmiseks määrata:

1. Mehel olemad naisterahwad wõivad, wanaduse peale waatamata, ilma meeste nõusolemiseta passi wälja wõtta.

2. Need abielus olemad naisterahwad, kes mees-
test lahus elavad, wõivad passi, peale nende asutuste, mis Passiseaduse 41. ja 45. paragr. nimetatud, ka nendest politseiasutustest saada, kus nad ajutiselt elavad, ilma et neil tarwis oleks üleüldist passi ette näidata (Passisead. par. 11 m.).

V. Tsiwil Kohtupidamise Seadustekogus (Sead. R. XVI k., 1. j., 1892. a. wäljaanne) järgmisi muudatusi teha:

1. Paragrafid 783, 1351, 1352, 1353 ja 1356^a (1912. a. lisa järele) 1. punkti järgmiselt üles tähendada:

783. Raebtusi erateel tehtud ringkonnakohtu otsuste peale ei wõi tsjulukudest edasikaebustest, peale nende juhtumiste, mis otsekoheiselt seaduses (paragr. 239, 586, 587, 596, 664, 673, 730, 757, 780 ja 1345^a) ette nähtud, tsisse anda.

1351. Selmises paragrafis (1350) asja üleswõtmiseks äratähendatud aeg arwatakse sellest päewast, mil-
lal mees temast wäljaspool abielu sündinud peetawast lapse sündimisest teada sai, ainult sel korral, kui tema naine mõnesugusel teel lapse sündimist on warjanud wõi kui tema lapse sündimise ajal mehest lahus elas.

1352. Pärast mehe surma wõivad seaduslikud pärijad temast algatud lapse mitteseaduslikuks tunnistamise asja edasi ajada.

1353. Kui mees enne paragr. 1350 ja 1351 lapse seadusliku sündimise wastu waidlemiseks määratud aega ära surnud, ilma et ta last enne oma surma seaduslikuks oleks tunnistanud wõi kui mees enne lapse sündi-

mist ära surnud, siis võivad lapse sündimise mitte-
seaduslikuks tunnistamiseks mehe seaduslikud pärijad nõud-
mist kolme kuu jooksul mehe surmapäevast või lapse
sündimisest arvates, kui see pärast mehe surma oli, sisse
anda.

Kui lapse sündimine pärijale enne ülemalnimeta-
tud kolmekuulise aja arvamise algust teadmata oli,
siis võib pärija sündimise seadusevastasuse kohta nõud-
mist kolme kuu jooksul, sellest päevast arvates, kui
pärija lapse sündimisest teada sai, sisse anda, kuid ainult
sel juhtumisel, kui laps naise mehest lahuselamise ajal
või pärast mehe surma, mis lapse ema kooselamise
lõpu järele aset leidnud, on sündinud.

1356³, punkt 1. Wanausulistest ja sektantide abi-
elu-asjade ringkonnakohtute kohtualusus määratakse
ära: 1) abielust järgnevatel isiklikes ja varanduslis-
tes vahekorades, samuti ka abielu, abielu truuduse-
murdmise või abielulise kooselamise võimetuse korradel
paragr. 1339, 1345² ja 1345⁶ põhjal.

2. Paragr. 1337—1345 (Sead. R., 1912. a. liisa
ja 15. juuni 1912. a. sead. järele, Sead. R. p. 1003)
kolmanda raamatu kolmanda jaoskonna esimese peatüki
iseäraliseks esimeseks jaoks muuta, nimetusega: „Sea-
duslikust abielust järgnevate õigustega ühenduses ole-
mate asjade harutamiseks.“

3. Kolmanda raamatu kolmanda jaoskonna esi-
mest peatükki järgmiseisulise teise jaoga täiendada:

(Tärgneb.)

Toimetuse kirjakaast.

Küsim. 57. Kas on neil pärijatel, kes wallakohtus pä-
rijate õigustesse kinnitamise juures ennast üles ei ole andnud,
pärast veel õigust talu pealt pärandust nõuda? Kohus on
pärijad ära kinnitanud ja notarius on talu ka ühe pärija
nime peale kirjutanud. Kui õigust nõuda on, taua aja jä-
rele peaks nõudmine ära aeguma?

Wastus: Kui finnitamine testamendi järele sündis, siis on õigus testamendi wastu waidlust 1 aasta ja 6 nädala jooksul, päranduse kätteandmisest arwates, tõsta. Nõudmist päranduse wastu võib tõsta: 1) kui pärijate wäljafutsumine kuulutuste kaudu sündis — kuulutuse aja jooksul. Kui aga nõudjale wäljafutsumine mõnel niisugusel põhjusel teada ei wõinud olla, milles tema ise mitte süüdi ei ole, siis on temal õigus oma nõudmist 1 a. jooksul, päranduse awanemise teadaandmise päewast arwates, jisse anda, misugune õigus ära kaob, kui 10 a. päranduse awanemisest möödab on; 2) seesama termin maksab ka sel korral, kui pärijate wäljafutsumist ei olnud (Eraf. §§ 2619 ja 2620).

Rüüim. 58. Olen isal kõige wanem poeg — 18 aastat wana — ja olen juba 2 aastat tiijituses olnud, nii et ma koguni töowõimetu olen, aga siiski weel ülespidamist tarwitan. Isa on ka haiglane ja peale minu on weel 7 last, kõik minust nooremad. Kas wõin ma wallalt abi loota? Kui võib, kelle poole peab pöörama ja kuidas seda teha? Elan wallast kaugel ja sinna sõitmiseks puudub mul reisiraha.

Wastus: Teil tuleb sellekohase palwega wallawalitsuse poole pöörduda, ja kui Teil isiklikult raske seda toimetada, siis wõite palwefirja kaudu asja diendada.

Rüüim. 59. 25 aastat tagasi sai minu õemes oma wenna käest ühe kroonuwalla talukohast lahuseiswa maatüki maja-asemeks ja igaweseks päranduseks omale ja oma pärijatele ja pidi selle eest 4 rubla renti maksma. Leping kirjutati wallakohtus. 12 aastat peale selle wahetas wend oma koha ühe teise taluperemehega ära. Wahetamisel lehti uus protokoll, et see maatükk nendesamade tingimistega minu õemehe kätte pidi jääma ja tema uuele peremehele 4 rubla renti maksma. 10 aastat peale wahetamise tahtis uus peremees renti 15 rbl. peale tõsta ja kaebas wallakohtusse. Wallakohtus mõistis kaebtuse tühjaks. Kas uus peremees võib renti tõsta wõi õmest maatüki pealt minema ajada, wõi kas ta võib maatükki krundiga tükkis ära müüa ja kas võib uus ostja õmest maatükilt ära ajada wõi renti tõsta? Wahetamisel oli praegune peremees nõus wanu tingimisi täitma. Kas võib protsessi algada, kui ta ära müüb, ja kellega peab protsessi algama, kas praeguse wõi uue peremehega?

Wastus: Rendileping on maksew praeguse peremehe kohta. Kui wiimane selle kellegile edasi müüb, siis ei ole wana leping uue peremehe kohta mitte sunduslik, sest et ta koha peale ei ole kreposteritud. Teie wõite sel korral praeguse peremehe käest rendikontrahi enneaegse lõpetamise läbi tekinud kahju tasu nõuda wõi jälle tema nõusolemisel rendilepingut enne koha edasimüümist kreposterida lasta.

Rüüim. 60. Isal oli kroonuwallas Liwimaal talukoht.

Ta jättis jures testamendi järele, kus ta oma koha oma kolmele pojale pärandas, piirijid ära tähendades. Koht on juba kreposti-jaostonnas pärijate nimele ära kinnitatud, aga kontrakt üle kolme üks.

Palun teatada, kas seadus lubab ühe osa omanikule oma osa peale obligatsioonivõlga teha ja kas on teiste osade omanikkude nõusolemist tarvis? Ja kui ühe osa võlgade pärast ära müüakse, kas teiste osad ka kannatawad või jäävad puutumata?

Vastus: Teie küsimisest ei ole dieti aru saada, mis sugune õigus pärijatel koha kohta on: kas on see nende ühine omandus või lahutatud omandus. Et isa Teie seletuse järele testamendis ühikute osade piirid ära on tähendanud, siis võib arvata, et koht mitte ühine omandus. Eraseaduse 3. lõike par. 927 mõttes ei ole. Kui asi mitme isiku pärast nii on, et igaühele nendest teatav realne osa tätte määratud, siis on paragr. 924 märkuse nr. 1 järele iga osa iseiseisew ja igal omanikul tema kohta iseäraline omanduse õigus. Sel juhtumisel võib igaüks oma osaga iseisewalt toimetada — selle peale võlgasid teha, ära müüa jne., kusjuures võlgade eest muidugi ainult tema osa vastutaw on. (Sarnast juridilist seisukorda on ka küsimise nr. 40 seletuse juures tähele pandud. Waata „D. ja R.“ nr. 4.)

On aga koht lahutamata ühine omandus, siis ei või keegi kaasomanikkudest ilma teiste nõusolemiseta selle peale võlgasid teha, teda terwelt või osalt ära müüa ega üleüldse muuta (paragr. 930). Ühise omanduse korral on igal kaasomanikul õigus ainult tema pärast olewa määralise osa (умственная доля) — $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ jne. — kohta, mida ta tarbeforral ära müüa või ka pantida võib (paragr. 938), kusjuures müügi korral kaasomanikkudel ostu eesõigus jääb (paragr. 939).

Küsim. 61. Kas saab wäljaspool abielu sündinud lapsele ülespidamist nõuda, kui muid tunnistajaid ei ole kui üks wenda, wennaaine ja wanemad ja kas ei saaks lahutatud naise õigusi, kui poisj kellegi kuuldes on ütelnud, et laps tema oma on, ja kas peab selleks waimulikku kohtu poole pöörama?

Vastus: Wäljaspool abielu sündinud lapsele wõite ülespidamist siis nõuda, kui Teie tõeks saate teha, kes lapse isa on. Käesolewal juhtumisel, kui teisi tunnistusi ei ole, on see raske, sest et sugulased tunnistajatest ära tagandatud wõiwad saada. Lahutatud naise õigusi oleks siis põhjust nõuda, kui kindlaks teha saate, et meesterahwas, kes Teiega kohtu elanud, Teid ära on lubanud wõtta. Sellekohase palwega tuleb konsistoriumikohtusse pöörduda.

Küsim. 62. Olen peale 10 aasta kroonu laewa peal sõitnud, auruwiled on minu kõrwa kuulmise ära rikkunud.

Ras peats wõimalik olema abi saada ja kust kohast peats nõudma. Enne kuulsin ma selgelt, nüüd saab juba aasta, kui ma enam hästi ei kuule.

Wastus: Teie wõite nõudmist ainult siis ette wõtta, kui tõeks saate teha, et kuulmise wähenemises need tingimised, mille keskel Teie teenima olete pidanud, süüdi on. Et Teie oma küsimises lähemalt ei ole nimetanud, misjulguse kroonu laewa peal Teie teenisite, siis on raske wastata, kuhu poole oma palwega peate pöörama. Wõiksite selle kohta oma laewa juhatuselt järele pärida.

Rüüsim. 63. Otsin mõisalt walla maa pealt 900 ruut-sülda maad ja maksin 250 rubla. 50 rubla on juba makstud ja kontrakt juba aasta otja krepostis kinnitusel, aga ei ole weel tagasi tulnud. Nüüd nõuab mõis raha. Kas peab mõisale maksma ja kas kinnitatakse nii wäikest tükki krepostis? Kas kinnitatakse igaweste wõi 99 aasta peale, wõi ei kinnitata sugugi?

Wastus: Talurahwaseaduse järele ei wõi talukohtad wäiksemad olla kui 3 tiinu põllumaad ühes sellekohase heina- ja karjamaaga Eestimaal ja 10 taalrit Liiwimaal. Et Teie ostetud maatükk seaduslikult määrast wäiksem on, siis ei wõi see kui talukoht Teie omandusena mitte kreposteritud saada; laua-aegse rendi kujul aga küll.

Rüüsim. 64. Meid on 2° wenda: mina olen wanem, 27-aastane, noorem wend 23-aastane (teisi lapsi minu wanematel ei ole). Nooremat wenda koolitati. Koolitamine maksis umbes 2700 rubla. Koht lubati minule. Mina tegin kõik aeg kodus tööd, kuna noorem wend ainult kooli-wahaeagadel kodus töötas, mis ammugi mitte koolitamisetulu tasa ei tee. Nüüd wõtsin ma naise, kes wanematele ei meeldi, ja mind aeti kodust wälja ja ähwardatakse pärandusest ilma jätta. Naine on minul ausast perekonnast, tubli ja terve inimene, 2 aastat minust wanem, talupoeg nüjsama kui mina. Mingisugust süüdi pole ma teinud. Kas on minul nüüd seaduse järele õigus pärandust kohtu teel nõuda ja kui palju (meie warandus on umbes 7000 rbl.); ja kui mul õigust ei ole pärandust nõuda, kas wõin ma siis töötegemise eest palga nõuda, kui palju ja misjulgusest wanadusest peale. Walgasaamise kaupa meil ei olnud. Walgaks pidi koht olema, see oli suusõnal lubatud. Kodust olen ülespidamist saanud, muud midagi.

Wastus: Naisewõtmise wanemate tahtmise wastu ei ole kohaliku seaduse järele weel mitte küllalt mõjuwaks põhjuseks pärandusest ilmajätmiseks (peale Kuramaa, paragr. 2015). Nõudmist päranduse asjus ei saa Teie aga enne, kui weel midagi seaduslikult maha ei ole tehtud ja kui wanemad alles elus, awalbada. Tehtud töö eest wõite palga nõuda, kui selle suurust kindlaks saate teha.

Wastutaw toimetaja G. E. Luiga. — Väljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Bertt trükk, Tallinnas.